

The Relationship between Identity Status and Risk Taking in Adolescence¹

Ümit Morsünbül²

ABSTRACT. The purpose of this study is to examine whether an adolescent's identity status predict their risk taking behavior. In addition, another purpose of this study is whether an adolescent's risk taking behavior differs in terms of gender. The research group consisted of 315 (165 female, 150 male) university students. To collect data the EOM-EIS (Extended Version of Objective Measure of Ego Identity) and the Risk Taking Scale (RTS) were used. To analyze data Pearson Correlation, Multiple Regression Analysis and t-test were used. According to results, achievement, foreclosure, moratorium and diffusion identity status together accounted for a significant proportion of the variance (% 26) of the risk taking behavior. The results of this study also revealed that an adolescent's risk taking behavior differentiated by gender.

Keywords: Adolescence, Identity status, Risk taking

SUMMARY

Purpose and significance: The most important and basic developmental task in adolescence is the construction of identity. In the process of identity construction, adolescents make a lot of attempts related to life area. Some adolescents reach a clear and integrated identity while others end up in a state of identity confusion. In this process, adolescents show a lot of risk taking behaviors. The purpose of this study is to examine whether adolescents' identity status predict their risk taking behavior. In addition, the other purpose of this study is whether adolescents' risk taking behavior differ according to gender.

Method: The research group consisted of 315 (165 female, 150 male) university students. To collect data the EOM-EIS (Extended Version of Objective Measure of Ego Identity) and the Risk Taking Scale (RTS) were used. To analyze the data Pearson Correlation, Multiple Regression Analysis and t-test were used.

Results: According to result of this study achievement, foreclosure, moratorium and diffusion identity status together accounted for a significant proportion of the variance (% 26) of the risk taking behavior. The results of this study showed that the best predictor of risk taking behavior among identity status was foreclosure identity status ($\beta = -.54, p < .01$). Next diffusion ($\beta = .53, p < .01$), achievement ($\beta = -.51, p < .01$) and moratorium ($\beta = .41, p < .01$) identity status followed respectively. The results of this study also revealed that an adolescent's risk taking behavior differed by gender. According to the results of t-test, males showed higher risk taking behavior than females.

Discussion and Conclusion: According to the results of this study individuals who make commitment (achievement , foreclosure) showed lower risk taking behaviors than individuals who do not make commitment (moratorium, diffusion). Commitment is the most important element of identity development. Commitment prevents adolescents from risk taking behaviors. According to the results of this study there are significant gender differences in terms of risk taking behaviors. The results revealed that males show higher risk taking behaviors than females. Studies of gender differences in risk taking also suggest that male and female adolescents respond to situational stressors differently. This may be explained by gender role. Girls may have different ways of externalizing their response to stress and anxiety in terms of antisocial and risk taking behaviors. The socialization environment may determine gender differences according to risk taking behavior. Consequently, the study showed that, when adolescents face with risk taking behavior, their preferences may depend on identity status. When specialists try to decrease the rates of risk behaviors among adolescent, they should consider whether modification can be made in identity status.

¹ This study was presented at International Counseling and Education Conference (3-5 May, 2012 in İstanbul).

² Assist. Prof. Dr., Aksaray University, morsunbulumit@gmail.com

Ergenlikte Kimlik Statüleri ve Risk Alma Arasındaki İlişki³

Ümit Morsünbül⁴

ÖZ. Bu çalışmanın amacı ergenlerin kimlik statülerinin risk alma davranışını yordayıp yordamadığının belirlenmesidir. Ayrıca risk alma davranışının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi de amaçlanmıştır. Araştırma grubu 315 (165 kadın ve 150 erkek) üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmada verilerin toplanmasında Benlik Kimliği Statüleri Ölçeği (BKSÖ) ve Risk Alma Ölçeği (RAÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, Çoklu Regresyon Analizi ve t-testi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre başarılı, ipotekli, askıya alınmış ve dağınık kimlik statüleri birlikte risk alma davranışına ilişkin toplam varyansın % 26'sını açıklamıştır. Ayrıca bu çalışmanın sonuçları ergenlerin risk alma davranışının cinsiyete göre farklılaştığını göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: Ergenlik, Kimlik statüleri, Risk alma

GİRİŞ

Ergenlik dönemi, bireylerin bedensel, bilişsel ve sosyal-duygusal alanda pek çok değişim yaşadıkları bir dönemdir. Ergenler bu dönemde birçok gelişimsel görevi yerine getirmeye çalışırlar. Bu dönemin en önemli gelişimsel görevi kimlik biçimlenmesidir (Erikson, 1963,1968).

Ergenlik döneminde yaşamla ilgili temel yapılandırmalar kimlik gelişimi etrafında gerçekleşmektedir. Ergenler kimliklerini oluşturmak için büyük çaba gösterirler. Kimlik gelişimi incelendiğinde karşımıza çıkan kuramlardan/yaklaşımlardan kimlik gelişimi literatürünü en çok etkileyenin Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı olduğu görülmektedir. Erikson (1968, s.17) kimliği; "*kişisel ayınlık ve süreklilik duygusu*" olarak tanımlamıştır. Erikson (1968) kimlik gelişimi sürecini iki dinamik ögenin karşılıklı etkileşimi olarak görmektedir. Bunlar kimlik sentezi ve kimlik karmaşasıdır. Kimlik sentezi bireyin benlik duygusuyla ilgili çeşitli içerikleri işlevsel ve içsel olarak tutarlı bütünler haline getirme yeteneğini gösterir. Kimlik karmaşası ise tutarlı ve işlevsel benlik duygusunun yokluğunu ve kimlikle ilgili içeriklerin tutarlı bir bütün haline getirilememesidir (Akt. Schwartz ve Pantin, 2006). Erikson'a (1968) göre tutarlı ve bütünleşmiş kimlik duygusu yetişkinliğe geçişteki en önemli gelişimsel görevlerden biridir.

Marcia (1966) Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramının temel kavramlarını kabul ederek, kimlik yapılarının ölçülebilir yollarını incelemiştir. Marcia, kimliği benliğin yapılandırması olarak kavramsallaştırmış, seçeneklerin araştırılması/keşif (exploration) ve içsel yatırım (commitment) süreçlerini temel olarak dört kimlik statüsü tanımlamıştır (Marcia 1980, 1989, 1994, 2002a,b). Başarılı kimlik statüsünde yer alan bireyler, etkin olarak olası seçenekleri araştırarak içsel yatırımda bulunurlar. Askıya alınmış kimlik statüsünde yer alan bireyler, etkin olarak olası seçenekleri araştırırlar ancak belirgin içsel yatırımlarda bulunmazlar. İpotekli kimlik statüsünde yer alan bireyler, belirgin içsel yatırımlarda bulunurlar ancak bu içsel yatırımları oluştururken etkin araştırma sürecini yaşamazlar. Dağınık kimlik statüsünde yer alan bireyler ise geçici araştırmalarda bulunurlar ancak herhangi bir içsel yatırımda bulunmazlar.

Son yıllarda yapılan pek çok çalışma (Bingham ve Shope, 2004; Essau, 2004; Özmen ve Sümer, 2011) ergenlik döneminin riskli davranışlar açısından yoğunlaştığını göstermektedir. Ergenlerin karşı karşıya kaldıkları en büyük zorluklardan biri itaatle özerklik arasındaki gerilime nasıl tepki gösterecekleri ile ilgilidir. Bir yandan anababaları ile yakınlığı sürdürmek isterken diğer yandan onlardan uzaklaşarak daha özerk olmak istemektedirler. Ergenlik dönemiyle ilgili çalışmaların temeli olarak görülen Hall (1904) bu dönemi "fırtına ve stres" dönemi olarak tanımlamıştır (Akt: Arnett, 1999). Arnett'e (1999) göre ergenlik döneminde tüm bireylerin bu dönemi bu şekilde yaşamamasına rağmen ergenliğin bu şekilde tanımlanmasının temel nedenin otorite öğeleriyle çatışma ve risk alma olduğunu

³ Bu çalışma Uluslar arası Psikolojik Danışma ve Eğitim Konferansında (3-5 Mayıs 2012, İstanbul) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

⁴ Yrd. Doç.Dr., Aksaray Üniversitesi, morsunbulumit@gmail.com

belirtmektedir. Risk alma davranışı olumsuzluk ya da hayatın sonlanmasıyla sonuçlanabilecek yaşamsal ve sosyal açıdan tehlike yaratabilecek davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Gonzales ve Tiffany, 1994). Bu tanımlamaya karşın risk alma davranışı ergenlikten yetişkinliğe geçiş sürecinde normal davranış örüntüleri olarak da görülmektedir (Jack, 1986; Steinberg, 2007). Bu açıklamaya göre ergenlik döneminde risk alma davranışları ergenlerin kendilerini tanıma ve anlama açısından önemli bir yarar sağlamaktadır. Bütün bu açıklamalar göz önüne alındığında risk alma, normatif olmayan risk alma davranışları (tehlikeli ve yüksek riske sahip keşifler) ve normatif risk alma davranışları (sağlıklı keşif aktiviteleri) olarak iki bakış altında değerlendirilmektedir (Jack, 1998; Gonzales ve Tiffany, 1994; Morsünbül, 2009). Bu çalışmada risk alma davranışı tehlikeli ve yüksek riske sahip keşif davranışları olarak ele alınmıştır.

Ergenlik döneminde risk alma davranışı farklı değişkenlerle açıklanmaktadır. Bu açıklamalara bakıldığında ergenlik döneminde risk alma davranışının heyecan aramaya (Arnett ve Jensen, 1993, Arnett, 1995), ergen benmerkezliliği ile (Elkind, 1967), bağlanma stilleri ile (Allen ve ark., 2002; Howard ve Medway, 2004; Morsünbül, 2009), karar vermeyle (Lightfoot, 1997), akran baskısıyla (Jessor, 1998; Kıran, 1999), benlik saygısıyla (Özmen ve Sümer, 2010), dar ve geniş toplumsallaşmayla (Arnett ve Jensen, 1993) açıklandığı görülmektedir. Bu çalışmada ise risk alma davranışı kimlik gelişimi açısından incelenmektedir.

Erikson (1968) ergenlerin kimlik yapılandırma sürecinde kimlik alanlarıyla ilgili pek çok girişimde bulduklarını ve bu girişimler esnasında pek çok risk alma davranışı gösterdiklerini belirtmektedir. Erikson'a (1968) göre toplum, ergenlerin kimlik yapılarını oluşturması için onlara belirli bir zaman verir. Erikson'un kavramı ile bu, askıya alma- psikolojik moratoryum- dönemidir. Askıya alma gencin yetişkin sorumluluklarını almaya geçişte bir tür hazırlanma ve zaman kazanma dönemidir. Erikson'a (1968) göre toplum, ergenlere askıya alma dönemini bilinçli olarak verir. Ergenler bu dönemde kesinleşmiş bağlanmalar yapmadan önce çeşitli seçenekleri dener, farklı ideolojileri, sosyal rolleri, meslekle ilgili olanakları ve kişisel ilişkileri deneyimlerler. Bu süreçte ergenler kurallara, geleneklere, kurumlara karşı eleştirel tepkiler içeren özerk davranış örüntüleri ortaya koyarlar.

Kimlik statüleri açısından risk alma davranışına bakıldığında askıya alınmış kimlik statüsündeki bireylerin kimlik yapılandırma sürecinde otoriteye daha fazla karşı olma ve riskli davranışlar ortaya koyma açısından belirgin bir grup olarak görülmektedirler (Podd, Marcia ve Rubin, 1970; Marcia, 1994). Dağınık kimlik statüsünde olan bireyler de risk alma açısından önemli bir grup olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bireyler kimlik yapılandırmasıyla pek fazla ilgilenmedikleri gibi annababa ya da otorite figürlerinden de uzak durma eğilimindedirler. Bu bireyler kimlik alanıyla ilgili herhangi bir bağlanma da gerçekleştirmedikleri için risk alma davranışı gösterme eğilimindedirler (Marcia, 1980; Archer ve Waterman, 1990; Marcia, 1994). Başarılı ve özellikle ipotekli kimlik statüsündeki bireyler, otorite figürleriyle daha az sorun yaşamakta ve riskli davranışlar gösterme olasılıkları da askıya alınmış ve dağınık kimlik statüsündeki bireylere göre daha düşüktür (Marcia, 1980).

Araştırma sonuçları (Meeus, 1996; Waterman, 1992) bütünleşmiş ve tutarlı bir kimlik duygusuna sahip olan bireyler geleceklere hakkında daha iyimser, daha yüksek düzeyde benlik saygısına sahip olduklarını, daha düşük düzeyde madde kullanımına sahip olduklarını, daha yüksek düzeyde sorumluluk ve özerklik düzeyine sahip olduklarını aynı göstermektedir.

Sonuç olarak bireylerin kim oldukları ve yaşamlarının nereye gittiğine dair net duyguları olduğunda bireyler kendileri hakkında daha olumlu düşündüklerini, diğer insanlarla ilişkilerinde daha keyifli ve dikkatli olduklarını, daha az riskli davranışlar ortaya koydukları belirtilmektedir. Ters durumda, karmaşık kimlik duygusuna sahip bireylerin sadece içsel problemler değil aynı zamanda dışsal problemler ve riskli davranışlar gösterdikleri belirtilmektedir (Schwartz ve ark., 2005, 2008).

Ergen nüfusunun yüksek düzeyde olduğu bir ülke olarak Türkiye'de risk alma davranışı üzerine çalışmak çok önemlidir. Alanyazın incelendiğinde risk almayla ilgili Türkiye'de yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun akran baskısı (Kıran, 1999; 2003), bağlanma stilleri (Morsünbül, 2009; Görgün, Tiryaki ve Topbaş, 2010), heyecan arama (Beyaz, 2004; Öngen, 2007) ya da diğer değişkenlere yoğunlaştığı görülmektedir. Ergenlik döneminde risk alma davranışını açıklamada büyük katkı sağlayan

kimlik statüleri ile ilgili bir çalışma olmadığı görülmektedir. Ergenlik dönemindeki en önemli gelişimsel görev olan kimlik yapılandırma sürecinin risk alma ile olan ilişkilerinin incelenmesi okullarda ve okul dışında risk alma davranışıyla ilgili yapılacak çalışmalara yol gösterici olabilir.

Bu bağlamda, bu çalışmada (1) ergenlik döneminde kimlik statüleri ile risk alma arasındaki ilişkiler, (2) risk alma davranışının kimlik statüleri tarafından ne derecede yordandığı ve (3) risk alma davranışının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. .

YÖNTEM

Bu bölümde sırasıyla araştırma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklere yer verilmiştir.

Araştırma Grubu

Bu çalışmanın araştırma grubunu üniversite öğrencisi olan 315 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma grubu Aksaray Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde eğitim alan 1. ve 2. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. 180 öğrenci 1. sınıf, 135 öğrenci ise 2. sınıf öğrencileridir. Araştırma grubunun 1. ve 2. sınıf öğrencilerinden seçilmesinin temel nedeni araştırma kapsamında bu gruplara ulaşmanın daha kolay olmasıdır. Çalışmaya katılan öğrencilerin 150'sini erkekler, 165'ini ise kadınlar oluşturmuştur. Öğrencilerin yaş aralığı 18-23, yaş ortalaması 20.17 (SS=1.36)'dir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada kimlik statülerini belirlemek amacı ile Benlik Kimliği Statüleri Ölçeği (BKSÖ) kullanılmıştır. BKSÖ Bennion ve Adams (1986) tarafından geliştirilmiştir. BKSÖ, ergenlerin Marcia (1966) tarafından tanımlanan dört ayrı kimlik statüsünden (başarılı, askıya alınmış, ipotekli ve dağınık) hangisinde bulunduğunu belirlemeye yönelik, 64 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçek Türkçe'ye Eryüksel ve Varan (1999) tarafından uyarlanmıştır. BKSÖ'nün uyarlama çalışmasında iç tutarlılık katsayıları .83 ile .87 arasında değişmektedir. Bu çalışma kapsamında yapılan analiz sonucunda iç tutarlılık katsayısı .82 ile .88 arasında değişmektedir. BKSÖ farklı kimlik statüleri için ya kategorik ya da sürekli puanlar kullanılmaktadır. Bu çalışmada her statüye ilişkin sürekli puanlar kullanılmıştır. BKSÖ'de ideolojik ve kişilerarası olarak iki kimlik alanı bulunmaktadır. İki alan ayrı ayrı değerlendirilebileceği gibi iki alandaki puanlar toplanarak toplam puan üzerinde de değerlendirme yapılabilmektedir (Eryüksel ve Varan, 1999). Bu çalışmada iki alandaki puanlar toplanarak, toplam puan kullanılmıştır.

Çalışmada risk alma davranışlarını belirlemek amacıyla Bayar ve Sayıl (2005) tarafından geliştirilen Risk Alma Ölçeği (RAÖ) kullanılmıştır. Risk alma ölçeği 25 maddeden oluşmaktadır. RAÖ'nün uyarlama çalışmasında iç tutarlılık katsayısı .81 olarak bulunmuştur. Bu çalışma kapsamında yapılan analiz sonucunda iç tutarlılık katsayısı .80 olarak bulunmuştur. Ölçekte puanlama maddelerden alınan puanların toplanmasıyla yapılmaktadır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada katılımcıların risk alma davranışı puanlarının ortalama ve standart sapmaları ile BKSÖ'nün alt boyutlarından aldıkları puanların ortalama ve standart sapmalarının hesaplanmasında betimsel istatistikler kullanılmıştır. Katılımcıların risk alma davranışı puanları ile kimlik statüleri arasında bir ilişkinin olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır. Kimlik statülerinin risk alma davranışını yordama düzeyinin belirlenmesi amacıyla Çoklu Regresyon Analizi yapılmıştır. Risk alma davranışının cinsiyet göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla t-testi kullanılmıştır.

İşlem

Çalışma da ölçme araçlarının sınıflar da uygulanması için derse giren ilgili öğretim elemanlarından izin alınmıştır. Ölçme araçları doldurulmadan önce araştırma grubuna çalışma ve ölçme araçları ile ilgili kısa bilgiler aktarılmıştır. Katılımcıların çalışmaya katılımın da gönüllülük esas alınmıştır. Ölçeklerin uygulanması araştırmacılar tarafından bir ders saatinde yapılmış olup yaklaşık olarak 30 dakika sürmüştür.

BULGULAR

Bulgular bölümünde sırasıyla kimlik statülerinin dağılımına ilişkin betimsel istatistikler, Korelasyon Analizi sonuçları, Çoklu Regresyon Analizi sonuçları ve t-testi sonuçları aktarılmıştır. Kimlik statülerinin ortalama puanları ve standart sapmaları Tablo 1’de aktarılmıştır.

Tablo 1. *Kimlik Statüleri Ortalama ve Standart Sapmaları*

Kimlik Statüleri	$\bar{X}$	SS
Başarılı	58.13	10.21
İpotekli	61.23	11.43
Askıya Alınmış	66.47	9.24
Dağınık	49.21	10.31

Tablo 1’de yer alan bulgulara bakıldığında askıya alınmış ve ipotekli kimlik statüsü puanlarının diğer iki kimlik statüsü puanlarından yüksek olduğu görülmektedir.

Risk alma davranışı ile kimlik statüleri arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Korelasyon analizi sonuçları Tablo 2’de aktarılmıştır

Tablo 2. *Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi Sonuçları*

Kimlik Statüleri	Risk Alma davranışı
Başarılı	-.51 **
İpotekli	-.54 **
Askıya Alınmış	.41 **
Dağınık	.53 **

**p<.01

Tablo 2’de yer alan bulgulara bakıldığında başarılı ve ipotekli kimlik statüleri ile risk alma davranışı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki varken, askıya alınmış ve dağınık kimlik statüleri ile risk alma davranışı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki vardır. Kimlik statülerinin risk alma davranışını yordama düzeyinin belirlenmesi amacıyla Çoklu Regresyon Analizi yapılmıştır. Çoklu Regresyon Analiz sonuçları Tablo 3’te aktarılmıştır.

Tablo 3. *Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları*

Yordayıcı Değişkenler	B	Ss	β	t	p
Başarılı	-.57	.15	-.51	- 4.21**	.00
İpotekli	-.61	.13	-.54	- 3.76**	.00
Askıya Alınmış	.49	.16	.41	2.58 **	.00
Dağınık	.62	.14	.53	3.67 **	.00

R= .51   R² =.26   F= 17.51   ** p < .01

Tablo 3'te yer alan bulgulara bakıldığında kimlik statülerinin risk alma davranışını anlamlı düzeyde açıkladığı görülmektedir ($R=.51$, $R^2=.26$, $F=17,51$, $p<.00$). Bu bulgu kimlik statülerinin birlikte risk alma davranışındaki varyansın % 26'sını açıkladığını göstermektedir. Bağımsız değişkenlere ilişkin t-testi sonuçlarına göre dört bağımsız değişkenden ipotekli kimlik statüsü ($\beta= -.54$, $p < .01$) risk alma davranışının en güçlü yordayıcısı olup bunu dağılık ($\beta= .53$, $p < .01$), başarılı ($\beta= -.51$, $p < .01$) ve askıya alınmış ($\beta= .41$, $p < .01$) izlemektedir.

Risk alma davranışının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 4'te aktarılmıştır.

Tablo 4. Risk Alma Davranışının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Risk Alma Davranışı	Kadın	165	3.21	.82	3.46	.00
	Erkek	150	4.18	1.12		

** $p < .01$

T-testi sonuçlarına göre risk alma davranışının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür ($t(313)= 3,46$, $p<.01$). t-testi sonuçlarına göre erkeklerin kadınlardan daha yüksek düzeyde riskli davranışlar ortaya koydukları saptanmıştır.

Buraya kadar aktarılan bulgular genel olarak değerlendirildiğinde kimlik statülerinin risk alma davranışını anlamlı düzeyde açıkladığı ve risk alma davranışının cinsiyete göre farklılaştığı saptanmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada kimlik statüleri ile risk alma ilişkisi incelenmiş ve bulgular bulguları kimlik statülerinin risk alma davranışını yordama da önemli değişkenler olduğunu göstermiştir. Araştırmanın bulgularına göre risk alma davranışı ile dağılık ve askıya alınmış kimlik statüleri arasında pozitif yönde bir ilişki varken, risk alma davranışı ile başarılı ve ipotekli kimlik statüleri arasında olumsuz yönde bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle başarılı ve ipotekli kimlik statülerine sahip olmak risk alma davranışını azaltırken, askıya alınmış ve dağılık kimlik statülerine sahip olmak risk alma davranışını artırmaktadır. Bu bulgular yapılan diğer çalışmaların bulgularıyla (Archer ve Waterman; Marcia,1994; Grier, 1997; Jones, 1992; Jones ve Hartmann, 1988; Adams ve ark., 2004; Bukobza, 2009) uyumlu görünmektedir.

Çalışmanın bulgularına göre içsel yatırımda bulunan bireyler (başarılı ve ipotekli kimlik statüleri) içsel yatırımda bulunmayan bireylere (askıya alınmış ve dağılık kimlik statüleri) göre daha düşük düzeyde risk alma davranışı göstermektedir. Kimlik gelişimi açısından risk almayı en yüksek düzeyde etkileyen süreçler içsel yatırımda bulunma sürecidir. İçsel yatırımda bulunma sürecinde kişi seçimlerin tamamıyla kendisini yansıttığını kendi değer ve inançlarıyla uyduğunu hissetmektedir (Luyckx ve ark., 2008). Bu da Erikson'un (1968) tanımıyla içsel aynılık ve süreklilik duygusunun oluşmasını sağlar. Son yıllarda kimlik biçimlenmesi çalışmalarında daha çok (Vleioras ve Berzonsky, 2004; Luyckx ve ark., 2010) seçeneklerin araştırılması ve içsel yatırım süreçlerinin birlikte değil de yalnızca içsel yatırım süreçlerinin tek başına ele alındığı görülmektedir. Bunun temel nedeni içsel yatırımın ergenlerin kişisel deneyimlerini yorumlamasını, yaşama anlam yüklemesini ve yön vermesini sağlamasıdır (Vleioras ve Berzonsky, 2004). Ancak bireylerin içsel yatırım yapmadan önce araştırmalarda bulunması kişinin yaşamı ve kendisi hakkında daha yüksek doyum duygusu yaşamasını sağlar ve kişide daha sağlıklı bir kimlik duygusunun oluşmasını sağlar (Schwartz ve ark., 2011). Sonuç olarak içsel yatırımın bireyleri riskli davranışlar ortaya koyma derecesini azalttığı söylenebilir.

Bu çalışmanın diğer amaçlarından biri de risk alma davranışının cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesidir. Çalışmanın bulguları erkeklerin kızlardan daha fazla risk alma davranışları ortaya koyduklarını göstermektedir. Bu bulgular yapılan diğer çalışmaların bulgularıyla (Arnett ve Jensen, 1993; Byreness, Miller ve Schafer, 1999; Morsünbül, 2009) uyumlu görünmektedir. Risk alma davranışı açısından cinsiyet farklılıkları kadınların ve erkeklerin riskli durumlara nasıl tepki verdikleriyle açıklanabilir. Bu durum da daha çok toplumsal cinsiyet rolleri ile belirlenmiştir. Özellikle toplulukçu kültüre sahip toplumlarda kadınlar daha az risk oluşturan ev içi (indoor) aktiviteleri tercih ederken erkekler ise daha çok risk oluşturan ev dışı (outdoor) etkinlikleri tercih etmektedirler (Chapman, Denholm ve Wyld, 2008). Arnett ve Bale-Jensen (1993) risk alma davranışının sosyalleşme çevresinden etkilendiğini belirtmektedir. Türkiye’de geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri daha yaygın görünmektedir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin yaygın olduğu toplumlarda kadınlar yaşam alanlarıyla ilgili daha az girişimlerde bulunurlar. Erkekler ise daha bağımsız ve özgür davranmalarının desteklenmesiyle yaşam alanlarıyla ilgili daha fazla girişimlerde bulunurlar. Bu girişimler esnasında daha fazla riskli davranışlar ortaya koyabilmektedirler (Güneri, Sümer ve Yıldırım, 1999; Özmen ve Sümer, 2011).

Bu çalışmanın sonucunda başarılı ve ipotekli kimlik statülerinin ergenlerin risk alma davranışlarını azalttığı, askıya alınmış ve dağınmış kimlik statülerinin ise risk alma davranışını artırdığı söylenebilir. Ayrıca erkeklerin kızlara göre daha yüksek düzeyde risk alma davranışı ortaya koydukları görülmüştür. Bu sonuçlar dahilinde bazı öneriler yapılabilir;

- Bu çalışmada elde edilen bulgular çalışmanın araştırma grubunu oluşturan benzer grupları değerlendirmede kullanılabilir.

- Yöntem açısından boylamsal çalışmalarla kimlik gelişimi ve risk almanın incelenmesi ve daha büyük araştırma gruplarıyla yapılması kimlik statüleri ve risk alma davranışı arasındaki ilişkilerin daha iyi biçimde değerlendirilmesini ve elde edilen sonuçların daha geniş gruplara uyarlanmasını sağlayacaktır.

- Ergenler kimlik yapılandırma sürecinde pek çok riskli davranışlar ortaya koymaktadırlar. Bu nedenle riskli davranışlar değerlendirilirken anababaların, öğretmenlerin, okullarda ve okul dışında ergenlerle çalışan uzmanların, ergenlerin risk alma davranışlarını değerlendirirken kimlik gelişimini göz önünde bulundurmaları yararlı olabilir. Özellikle ergenlerin kimlik öğeleriyle ilgili kalıcı içsel yatırımlarda bulunmaları için onlara uygun koşulları ve desteği sağlamaları ergenlerin sağlıklı gelişimleri için yararlı olabilir.

- Ergenlik döneminde risk alma davranışı değerlendirilirken ya da okullarda ve okul dışında önleme programları hazırlandığında erkeklerin risk almaya daha eğilimli olduklarını ve bu programlar hazırlanırken toplumsal cinsiyet örüntülerinin göz önünde bulundurulması yararlı olabilir.

Bu çalışma önemli sonuçlar ortaya koymasına rağmen bazı sınırlılıklar göstermektedir. Bu çalışma kesitsel bir çalışmadır ancak hem kimlik gelişiminin hem de risk alma davranışının daha iyi değerlendirilebilmesi için bundan sonraki çalışmalarda boylamsal desenin kullanılması daha yararlı olabilir. Bu çalışmanın diğer bir sınırlılığı da risk alma davranışını açıklamak için sadece kimlik ve cinsiyet değişkeninin alınmasıdır. Bundan sonraki çalışmalarda risk alma davranışı ile ilgili diğer değişkenlerinde birlikte ele alınması risk alma davranışının daha iyi biçimde değerlendirmesini sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Adams, G. R., Munro, B., Munro, G., Doherty-Poirer, M., & Edwards, J. (2004). Identity processing styles and Canadian adolescents' self reported delinquency. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 5, 57–65
- Allen, J. P., Marsh P., McFarland, C., McElhaney, K. B., Land, D. J., Jodl, K. M. & Peck, S. (2002). Attachment and autonomy as predictors of the development of social skills and delinquency during midadolescence, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 70, 56–66.

- Archer, S. L., & Waterman, A. S. (1990). Varieties of identity diffusions and foreclosure: An exploration of subcategories of the identity statuses. *Journal of Adolescent Research*, 5, 96–111.
- Arnett, J.J. & Balle- Jensen. (1993). Cultural bases of risk behavior: danish adolescent, *Child Development*, 64, 1842–1855.
- Arnett, J.J. (1995). Broad and narrow socialization: The family in the context of a cultural theory, *Journal of Marriage and the Family*, 57, 617–628.
- Arnett, J.J.(1999). Adolescent storm and stress reconsidered. *American Psychologist*, 54, 317–326.
- Bayar, N. ve Sayıl, M. (2005). Brief report: Risk-taking behaviors in a non-western urban adolescent sample. *Journal of Adolescence*, 28, 671-676.
- Bennion, L. D. & Adams, G. R. (1986) A revision of the extended version of the objective measure of ego identity status; an identity instrument for use with late adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 1,183-198.
- Beyaz, S. (2004). *Heyecan arama gereksinimi ve akran baskısının ergenlerin risk alma eğilimleri ile ilişkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bingham, C. R. & Shope, J. T. (2004). Adolescent problem behavior and problem driving in young adulthood. *Journal of Adolescent Research*, 19, 205–223.
- Bukobza, G. (2009). Relations between rebelliousness, risk taking behavior, and identity status during emerging adulthood. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 9, 159-177.
- Byrness, J.P., Miller, D. P. & W. D. (1999). Gender differences in risk taking: A meta analysis, *Psychological Bulletin*, 125, 367-383.
- Chapman, J. A., Denholm, C. & Wyld, C. (2008). Gender differences in adolescent risk taking: Are they diminishing ?, *Youth & Society*, 40, 131-154.
- Elkind, D.(1967). Adolescence Egocentrism, *Child Development*, 38, 1025–1034.
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and Society*, New York Norton.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: W.W. Norton & Company, Inc.
- Eryüksel, G. N., Varan, A. (1999). Benlik kimliği statülerinin değerlendirilmesi, *Yayınlanmamış Makale*.
- Essau, C. A. (2004). Risk-taking behavior among German adolescents. *Journal of Youth Studies*, 7, 499–512.
- Gonzales, J. & Tiffany, F. (1994). Adolescents perceptions of their risk taking behavior, *Adolescence*, 29, 701-7011.
- Görgün, S, Tiryaki, A ve Topbaş, M. (2010). Üniversite öğrencilerinde madde kullanma ve anne babaya bağlanma biçimleri, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11, 305-312.
- Grier, L. K. (1997). Identity status and identity style among African American juvenile delinquents: Implications for rehabilitation. *Journal of Offender Rehabilitation*, 26, 53–66.
- Güneri, O., Sümer, Z. & Yıldırım, A. (1999). Sources of self-identity among Turkish adolescents, *Adolescence*, 34, 535-546.
- Howard, M. S. & Medway, F. J. (2004). Adolescents' attachment and coping with stres. *Psychology in the Schools*. 41, 391-402.
- Lightfoot, C. (1997). *The Culture of Adolescent Risk Taking*. New York: The Guildford Press.
- Jack, M. S. (1986). Personal fable: a potential explanation for risk taking behavior in adolescents, *Journal of Pediatric Nurse*, 4, 334-338.
- Jessor, R.(1998). *New Perspective on Adolescent Risk Behavior*, NY: Cambridge University Press.
- Jones, R. M. (1992). Ego identity and adolescent problem behavior. In G. Adams, T. Gullotta, & R. Montemayor (Eds.), *Adolescent identity formation: Advances in adolescent development* (Vol. 4, pp.216–233). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Jones, R. M. & Hartmann, B. R. (1988). Ego identity: Developmental differences and experimental substance use among adolescents. *Journal of Adolescence*, 11, 347–360.
- Kıran B. (1999). *Akran baskısı düzeyi farklı olan öğrencilerin risk alma, sigara içme davranışı ve okul başarılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kıran, B. (2003). Akran düzeyleri ve cinsiyetlerine göre öğrencilerin risk alma davranışı ve okul başarısının incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2, 17-26.
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Berzonsky, M. D., Soenens, B., Vansteenkiste, M., Smits, I. & Goossens, L. (2008). Capturing ruminative exploration: extending the four-dimensional model of identity formation in late adolescence. *Journal of Research in Personality*, 42, 58–82.
- Luyckx, K., Schwartz, S. J., Soenens, B., Vansteenkiste, M. & Goossens, L. (2010). The path from identity commitments to adjustment: motivational underpinnings and mediating mechanisms. *Journal of Counseling and Development*, 88, 52–60.
- Marcia, J. E. (1966). Development and validation of ego identity status. *Journal of Personality Social Psychology*, 5, 551-558.
- Marcia, J. E. (1980). Identity in adolescence. In J. Adelson (Ed.), *Handbook of adolescent psychology* (pp. 159–187). New York: Wiley.
- Marcia, J. E. (1989). Identity and intervention. *Journal of Adolescence*, 12, 401-410.
- Marcia, J. (1993). The Relational Roots of Identity. In J. Kroger (Ed), *Discussions on Ego Identity*. Hillsdale, NJ, England, Lawrence Erlbaum Associates.
- Marcia, J. E. (1994). Ego Identity and Object Relations. In J. M. Masling and R. F. Bornstein (Eds), *Empirical Perspectives on Object Relations Theory*. Washington, DC, American Psychological Association.
- Marcia, J. E. (2002a). Adolescence, identity, and the bernardone family. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 2, 199-209.
- Marcia, J. E. (2002b). Identity and psychosocial development in adulthood. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 2, 7-28.
- Meeus, W. (1996). Studies on identity development in adolescence: An overview of research and some new data. *Journal of Youth and Adolescence*, 25, 569–598.
- Morsünbül, Ü. (2009). Attachment and risk taking: Are they interrelated? *International Journal of Human and Social Sciences*, 4, 234-238.
- Öngen, D. E. (2007). The relationship between sensation seeking and gender role orientations among Turkish university students. *Sex Roles*, 57, 111–118.
- Özmen, O. & Sümer, Z. H. (2011). Predictors of risk-taking behaviors among Turkish adolescents. *Personality and Individual Differences*, 50, 4–9.
- Podd, M. H., Marcia, J. E., & Rubin, B. M. (1970). The effects of ego identity and partner perception on a prisoner's dilemma game. *Journal of Social Psychology*, 82, 117–126.
- Schwartz, S. J., Côté, J. E. & Arnett, J. J. (2005). Identity and agency in emerging adulthood: Two developmental routes in the individualization process. *Youth & Society*, 37, 201-229.
- Schwartz, S. J. & Pantin, H. (2006). Identity Development in Adolescence and Emerging Adulthood: The Interface of Self, Context, and Culture. In A. Prescott (Ed.), *The Concept of Self in Psychology* (pp. 45-85). Hauppauge, NY: Nova Science Publishers.
- Schwartz, S. J., Mason, C. A., Pantin, H. & Szapocznik, J. (2008). Effects of family functioning and identity confusion on substance use and sexual behavior in hispanic immigrant early adolescents. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 8, 107–124.
- Schwartz, S. J., Beyers, W., Luyckx, K., Soenens, B., Zamboanga, B., Forthun, L., Hardy, S., Vazsonyi, A., Kim, S., Whitbourne, S. K. & Waterman, A. S. (2011). Examining the light and dark sides of emerging adults' identity: A study of identity status differences in positive and negative psychosocial functioning. *Journal of Youth and Adolescence*, 9, 122-140.
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik*. (Yay. Haz. F.Çok), Ankara: İmge Yayınevi.
- Vleioras, G. & Bosma, H. A. (2004). Are identity styles important for psychological well being? *Journal of Adolescence*, 28, 397–409.
- Waterman, A. (1992). Identity as an Aspect of Optimal Psychological Functioning, G.R. Adams, R.M. Montemayor (Eds) *Adolescent Identity Formation*, Newbury Park Sage Pub., 51-72.